

บทบรรณาธิการ

การกำหนดนิยาม (subjectivity) เป็นคำที่ให้ความสำคัญกับลักษณะความไม่หยุดนิ่ง ในความคิด การรับรู้ การให้ความหมายที่มีต่อโลกรอบตัวมนุษย์ ในฐานะที่มนุษย์เป็นผู้กระทำด้วยตัวเอง ตรงข้ามกับการถูกกำหนดนิยาม ที่มีลักษณะการถูกกระทำด้วยบุคคลอื่น

การกำหนดนิยามสรรพสิ่งจึงเป็นความสามารถของมนุษย์ที่มีลักษณะสร้างสรรค์ ไม่ยอมจำนน ในฐานะเป็นผู้ผลิตสร้าง และมีส่วนอย่างสำคัญที่จะก่อรูประบบระเบียบทางวัฒนธรรม ในขณะที่การผลิตสร้างทางสังคม (social construction) คือการทำความเข้าใจโลกทางสังคมที่แตกต่างจากแนวทาง “ปฏิฐานนิยม” (positivism) ที่ต้องการแสวงหาความรู้ในลักษณะเป็นจริงในทุกที่ ทุกเวลาด้วยการใช้สถิติตัวเลข และหลักความน่าจะเป็น เพื่อนำความรู้ทางทฤษฎีไปใช้อธิบายและใช้แก้ปัญหาในวงกว้าง (generalization)

คำถามของการศึกษาแบบปฏิฐานนิยมมักจะอยู่ที่ว่าอะไรเป็นสาเหตุ หรือสิ่งที่เหนี่ยวรั้งไม่ให้มนุษย์เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎี หรือสิ่งที่นักวิชาการกระแสหลักเชื่อมั่นว่าเป็นทางออกของปัญหา แนวคิด ทฤษฎีเหล่านี้เสมือนเป็นตัวแบบที่สังคมทุกสังคมสมควรเดินตาม แต่การสร้างทางสังคม สนใจการผลิตสร้างความจริงขึ้นจากการที่คนรับรู้ความจริงนั้นผ่านการตีความและสะท้อนกลับออกมาในรูปของการกระทำที่มีต่อการรับรู้ความหมาย ทำให้การค้นหาความจริงจะกลับมาสู่การพิจารณาในขั้นตอนสำคัญ 2 ประการ คือ 1) กระบวนการสร้างความจริง และ 2) การรับรู้ความ

จริง ซึ่งแตกต่างไปจากจุดยืนที่ว่า มีความจริงแบบเดียวภายใต้วิธีคิด และวิธีการเข้าถึงความจริงในแบบที่นักวิชาการกระแสหลักให้การรับรอง

เมื่อความจริง ความหมาย การกำหนดนิยามไม่ได้มีแบบเดียว การศึกษาตามแนวทางนี้จึงเปิดโอกาสให้มองเห็นรายละเอียดจุดผิดพลาดของกระบวนการสร้างความจริง และการรับรู้ ต่อรอง กับความจริงที่ถูกสร้างขึ้น ซึ่งแตกต่างและทำให้เห็นแง่มุมรายละเอียดด้านจิตใจ อารมณ์ความรู้สึก มากกว่าการมองแบบเส้นตรงและอธิบายด้วยตัวเลขทางสถิติ หรือข้ออ้างจากตัวบททฤษฎี ดังแนวทางการศึกษาชนบท (ด้อยพัฒนา) ที่กระทำสืบต่อกันมา

วารสารสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร “วัฒนธรรมชนบท การประกอบสร้างและการช่วงชิงพื้นที่ของการถูกกำหนดนิยาม” จึงมีจุดยืนอยู่ที่การไม่ยอมจำนนที่จะเป็นวัตถุการศึกษาทางวิชาการ ของคนธรรมดาสามัญที่เราเรียกว่า ชาวบ้าน ชาวชนบท กลุ่มชาติพันธุ์ ผู้อยู่ห่างไกลและแตกต่าง จากความรู้ ความคิด ของคนเมืองอย่างพวกเรา พวกเขาและเธอเหล่านี้ได้ประกอบสร้างระบบสัญลักษณ์ ความหมาย และสร้างความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของตัวเองให้กับบุคคลที่เคยทำหน้าที่ผลิตสร้างกำหนดนิยามวิถีชีวิตที่แตกต่างให้กลายเป็นอื่น หันกลับมาทบทวนองค์ความรู้ของการศึกษา การพัฒนา และสังคมชนบทเสียใหม่ในมุมมองที่เจ้าของพื้นที่เป็นผู้เสนอ และเลือกที่จะเป็นในสิ่งที่ต้องการจะเป็นด้วยตัวเอง อาจจะถึงเวลาแล้วที่เราต้องมาทบทวนอย่างจริงจังถึงสิ่งที่เรียกว่าการพัฒนา และองค์ความรู้ว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือ ที่คนเมืองผู้อ้างตนว่าพัฒนาแล้วเข้าไปจัดกระทำกับชีวิตผู้อื่นภายใต้ข้ออ้างที่เรียกว่า “การพัฒนา”

สามชาย ศรีสันต์

บรรณาธิการ